

Kommunstyrelsen

Marcus Wennerström
0171-62 61 18
marcus.wennerstrom@enkoping.se

Svar på remiss - Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65) Fö2024/01668

Förslag till kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att:

1. anta förslag på remissvar gällande SOU 2024:65, daterad 2025-01-10.

Ärendet

Bakgrund

Enköpings kommun har blivit en utpekad remissinstans för betänkandet SOU 2024:65 Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig. Betänkandet föreslår en ny lag för kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig. Förslagen i betänkandet kommer, om de omsätts till lag, ha stor inverkan på kommunens arbete med krisberedskap och totalförsvarsplanering framåt. Med anledning av detta har Enköpings kommun valt att inkomma med yttranden till förslagen.

Betänkandet i korthet

Utredningen har initierats i ett kraftigt försämrat säkerhetspolitiskt läge, särskilt efter Rysslands invasion av Ukraina den 24 februari 2022, som har förändrat Europas säkerhets klimat. Det ökade hotet har tydliggjort behovet av att säkerställa att Sveriges kommuner och regioner är förberedda för att hantera både fredstida kriser och höjd beredskap.

Klimatrelaterade kriser som stormar, översvämningar och skogsbränder har också blivit allt vanligare och mer intensiva. Samtidigt har pandemier, exempelvis covid-19, visat på brister i samhällets förmåga att hantera kriser och vikten av effektiv samordning. Dessa utmaningar har gjort det nödvändigt att förnya lagstiftningen kring kommuners och regioners beredskap. Den nuvarande lagen om extraordinära händelser från 2006 anses inte tillräcklig för att möta dagens komplexa och varierade krissituationer.

Mot denna bakgrund har utredningen haft i uppdrag att analysera och föreslå en ny rättslig reglering som tydligare definierar kommuners och regioners ansvar inför och under fredstida kriser samt vid höjd beredskap. Målet är att skapa en likvärdig och robust beredskap över hela landet för att skydda människors liv, hälsa och samhällsviktiga funktioner vid alla typer av kriser.

Betänkandets förslag i korthet

Betänkandet föreslår en ny lag *Lagen om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig*. Den nya lagen ska ersätta lag 2006: 544 om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Den föreslagna lagen innehåller ökade krav på kommunernas grundläggande beredskap. Uttryck som "extraordinär händelse" föreslås att ersättas av det nya begreppet *fredstida krissituation*; det tillkommer krav på hur länge kommuner ska kunna verka utan stöd utifrån; en informationsskyldighet gentemot allmänheten; krav på särskilda samlingsplatser; samt en rad tillkommande uppgifter kopplat mot höjd beredskap såsom utrymning och inkvartering samt krav att hjälpa vissa till skyddsrum och andra skyddade utrymmen.

Enköpings ställningstaganden i korthet

1. **Betänkandets förslag 6.2**
 - a. Enköpings kommun föreslår att lagen benämns Lag om kommuner och regioners beredskap.
2. **Betänkandets förslag 6.3.1**
 - a. Enköpings kommun föreslår att syftet med den nya lagen omformuleras så att ordet säkerställa ersätts med en mer adekvat lydelse såsom exempelvis "ge förutsättningar för".
3. **Betänkandets förslag 6.3.2**
 - a. Enköpings kommun föreslår att begreppet "kvalificerad fredstida krissituation" tas bort.
 - b. Enköpings kommun föreslår också att begreppet "fredstida" exkluderas från det begrepp som den nya lagen väljer att använda.
 - c. Enköpings kommun anser att begreppet "extraordinär situation" skulle kunna vara ett bättre alternativ.
4. **Betänkandets förslag 6.3.3**
 - a. Enköpings kommun avstyrker förslaget om att planering och finansiering utifrån kommuners strategiska betydelse för försvaret av landet regleras i en författning om grundläggande beredskap.
 - b. Enköpings kommun föreslår att anpassad planering utifrån den betydelse som staten identifierar i enskilda kommuner regleras och finansieras i en för det ändamålet avsedd författning.
5. **Betänkandets förslag 6.3.5**

- a. Enköpings kommun anser att regeringen bör överväga att föreskriva om en skyldighet för länsstyrelser att tillhandahålla militär hotbild eller annat underlag avseende utsatthet i krig anpassat för varje kommun.
6. **Betänkandets förslag 6.4.2**
 - a. Enköpings kommun avstyrker förslaget gällande särskilda samlingsplatser.
7. **Betänkandets förslag 6.4.3**
 - a. Enköpings kommun avstyrker förslagen.
8. **Betänkandets förslag 6.6**
 - a. Enköpings kommun tillstyrker förslaget i innehåll.
 - b. Enköpings kommun föreslår att benämningen geografiskt områdesansvar ändras till geografiskt samordningsansvar.
9. **Betänkandets förslag 6.7**
 - a. Enköpings kommun tillstyrker förslaget om att bestämmelser rörande bistånd mellan kommuner flyttas till den nya lagen.
 - b. Enköpings kommun föreslår att författningsförslag skrivs på ett sätt som inte motverkar möjligheten att tillämpa lagen även om fred inte råder i landet.
10. **Betänkandets förslag 6.9**
 - a. Enköpings kommun tillstyrker förslagen.
11. **Betänkandets förslag 6.10.3**
 - a. Enköpings kommun tillstyrker förslaget om att huvuddelen av finansieringen regleras genom höjningar av generella statsbidrag.
 - b. Enköpings kommun föreslår att finansiering av uppgifter som kopplar till enskilda kommuners strategiska betydelse sker på annat sätt än genom höjning av generella statsbidrag.
12. **Betänkandets förslag 7.1.1**
 - a. Enköpings kommun tillstyrker förslaget om att nuvarande statliga ersättningen till kommuner och regioner bör utgå även i fortsättningen.

Ärendets beredning

Ärendet är berett på Kommunledningsförvaltningen. Vissa specifika frågor har även stämts av med andra delar av den kommunala förvaltningen, exempelvis kommunens Måltidsservice.

Kommunledningsförvaltningens bedömning

Kommunledningsförvaltningen bedömer att förslagen i betänkandet, om de omsätts till lag, kommer ha en stor inverkan på kommunens arbete med krisberedskap och civilt försvar. Kommunledningsförvaltningen bedömer därför att det är viktigt att inkomma med yttranden för att på så vis, om möjligt, kunna

anpassa förslagen så att de i större utsträckning möter de behov av förändringar på området som Enköpings kommun ser.

Ekonomiska konsekvenser

Förslagen i betänkandet ska, enligt betänkandet, finansieras utifrån den så kallade finansieringsprincipen. Principen för gällande att tillkommande uppgifter genom lag till kommuner och regioner ska finansieras av staten.

Idag finansieras kommunernas uppgifter för krisberedskap och civilt försvar genom överenskommelser mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges kommuner och regioner (SKR). Storleken på bidragen till kommunerna regleras i försvarsbudgeten (budgetpost 2:4). Utöver detta har det under senare år tillkommit en rad riktade bidrag som kan sökas inom området.

Betänkandet föreslår att principen med riktade statsbidrag och överenskommelser ersätts med en grundfinansiering ska ändras och att finansieringen istället regleras genom generella statsbidraget.

Vad gäller finansieringens storlek och kopplingen till finansieringsprincipen beskrivs i konsekvensbedömningen i betänkandet att nuvarande finansiering från staten ska kvarstå men att statens finansiering, till följd av ökade uppgifter, också behöver ökas. Ökningen består delvis i engångskostnader för att möta de tillkommande kraven på att kunna upprätthålla exempelvis kommunal vård och barnomsorg under två veckor även om leverans av livsmedel inte når kommunen alls. Andra engångskostnader bedöms vara att rusta upp *särskilda samlingsplatser* där statens bedömning är att en sådan upprustning kostar i storleksordningen 1 miljon per plats.

Utöver engångskostnader bedömer utredningen också att kommuner och regioner samlat ska tillföras motsvarande 750 miljoner kronor för nya årsarbetskrafter med start 2027. Den siffran ökar till 1,5 miljarder år 2028 för att sedan landa på 2,3 miljarder för 2029 och framåt. Utöver detta bedöms ett tillskott om 200 miljoner kronor behövas för att finansiera kommuners och regioners utbildnings- och övningsverksamhet på området. För att sätta de siffrorna i relation till idag så uppgick kommuners och regioners ersättning för bemanning, utbildning och övning inom krisberedskap och civilt försvar år 2024 till 750 miljoner kronor.

Trots de tillskott som aviseras i betänkandet är Kommunledningsförvaltningens bedömning att de ökade kraven på kommunerna överskrider den föreslagna utökade finansieringen.

Sociala och miljömässiga konsekvenser

Samhällets robusthet och sammanhållning är vitala delar om en god krisberedskaps- och totalförsvarsförmåga ska kunna uppnås. Stora delar av

arbetet bygger på att det finns en vilja att försvara det samhälle som vi lever i idag från yttre hot, vare sig de kommer från natur eller antagonist.

Det sagt är det värt att betona att betänkandet inte lägger någon vidare vikt vid exempelvis barnperspektivet. Inte heller görs några omfattande resonemang kring behoven som finns hos särskilt sårbara grupper eller grupper som är i behov av samhällets stöd.

Betänkandet pekar tydligt på kommunernas ansvar i att ge en robust omsorg till flera av dessa grupper men lämnar egentligen behoven, utifrån gruppernas perspektiv, obesvarad.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, daterad 2025-01-10

Förslag, remissvar gällande SOU 2024:65, daterat 2025-01-10

Remissmissiv, SOU 2024-65 Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig GB Tillg anp

SOU, kommuners-och-regioners-grundlaggande-beredskap-infor-kris-och-krig-sou-202465.pdf

Daniel Jansson-Hammargren
Kommundirektör
Enköpings kommun

Marcus Wennerström
Trygghets- & säkerhetschef
Enköpings kommun

Beslutet skickas till:

Regeringskansliet, Försvarsdepartementet, fo.remissvar@regeringskansliet.se , för åtgärd

Regeringskansliet, Försvarsdepartementet, fo.rs.remissvar@regeringskansliet.se , för kännedom